

Deel I

Niet meteen, maar met enige moeite uit de bodemloze put van de bewusteloosheid omhoogkomend stak Edgardo Limentani zijn rechterhand uit naar het nachtkastje. Het reiswekkertje dat Nives, zijn vrouw, hem drie jaar geleden in Basel voor zijn tweeënveertigste verjaardag had gegeven bleef met korte tussenpozen piepen in het donker, doordringend, al was het dan niet hard. Hij moest het afzetten. Limentani trok zijn arm terug, opende zijn ogen en draaide zich op zijn zij, steunend op zijn elleboog, om zijn linkerarm uit te strekken. En terwijl zijn vingertoppen het zachte, al enigszins versleten suède van de Jaeger raakten en hij het alarmknopje indrukte, zag hij aan de stand van de fosforescerende wijzers hoe laat het was. Vier uur: precies zo laat als hij zich de vorige avond had voorgenomen wakker te worden. Als hij bijtijds in Volano wilde zijn had hij geen minuut te verliezen. Opstaan, naar de wc, wassen, scheren, aankleden, wat koffiedrinken enzovoort: al met al zou hij zeker niet voor vijven klaar zijn om in de auto te stappen.

Ten slotte, toen hij het licht had aangedaan en rechtop in bed zittend langzaam om zich heen had gekeken, overviel hem een moedeloosheid die maakte dat hij geneigd was de hele zaak te vergeten, niet weg te gaan.

Misschien kwam het door de kou, of doordat de plafondlamp te weinig licht gaf, maar in elk geval zag de kamer waarin hij had geslapen sinds zijn kindertijd – afgezien van een kor-

te periode vlak na zijn trouwen, en afgezien van die anderhalf jaar in Zwitserland natuurlijk – er vreemder en somberder uit dan ooit. De donkere kast, hoog, breed en buikig (zijn moeder noemde hem altijd de ‘bolle kast’), die een groot deel van de linkerwand in beslag nam; de zware commode tegen de rechterwand, met daarboven de kleine ovale spiegel die zo dof was dat je er zelfs te weinig in zag om je das te kunnen strikken; het pronkkastje voor de geweren tegenover hem, van mahonie en glas, nietig naast het grijze, verticale profiel van het gordijn; de stoelen; de verrijdbare klerenstandaard waarover zijn moeder gistermiddag, ruim een halve dag van tevoren, zijn wollen hemd plus lange onderbroek had uitgehangen (de rest van het jachtkostuum, laarzen inbegrepen, had ze maar liever in de badkamer klaargelegd); de passe-partouts – zijn doctorsbul en verscheidene foto’s, voornamelijk genomen in de bergen – die her en der aan de muren hingen: alle meubels, alle snuisterijen, alle dingen waar zijn oog op viel stoorden hem, ergerden hem. Het was alsof hij ze voor het eerst zag. Of juist gezegd, alsof hij nu pas het miezerige, het afstotende, het absurde ervan opmerkte.

Hij gaapte. Streek met zijn hand over de baardstoppels op zijn wangen en kin. Toen schoof hij de dekens van zich af, zette zijn voeten op de grond, pakte de camelkleurige wollen kamerjas van een stoel, trok hem aan over zijn pyjama, schoot in zijn pantoffels, en een paar seconden later stond hij voor het raam en wierp door de halfopen luiken een blik op de binnenplaats.

Veel was er niet te zien. Het was zo donker op de binnenplaats dat hij de put, in het midden, nauwelijks kon onderscheiden. Maar uit het keukenraam van de conciërgewoning, van Manzoli en zijn vrouw, kwam een streep wit licht, zo helder dat het tot de bovenkant van de hoge muur langs de via Montebello reikte, tot de toppen van de grote klimroos die ’s zomers de binnenkant van de muur vrijwel geheel

bedekte. De sirocco schudde eraan, blies bij vlagen door de dunne, lichte ranken die schoksgewijs bewogen, alsof er nu en dan een stroomstoot doorheen voer. Het regende niet. Zolang het bleef waaien ging het niet regenen.

Hij wendde zijn blik naar de buitengang. De deur van het benedenhuis, waar de Manzoli's woonden, was opengegaan. Ook daaruit kwam licht (veel minder helder dan het licht uit het keukenraam), waartegen zich weldra een gebogen, goed ingepakte gestalte aftekende.

‘Romeo is al op,’ mompelde hij.

Roerloos en aandachtig volgde hij nu de bewegingen van de conciërge. Hij zag hem naar het smeedijzeren hek tussen de galerij en de binnenplaats lopen, de ene helft openzetten, naar buiten gaan, omhoogkijken naar de donkere hemel en ten slotte, blijkbaar omdat hij hem, de baas had gezien, zijn pet afnemen.

Hij deed de dubbele ramen open, duwde tegen de luiken (en werd overvallen door een vlaag vochtige, zachte, haast warme wind), leunde naar buiten om ze vast te zetten tegen de muur.

‘Goedemorgen,’ zei hij tegen de conciërge terwijl hij zich weer oprichtte. ‘Wilt u Imelde vragen, als ze al op is, om koffie voor me te maken?’

‘Dus u gaat, meneer de advocaat?’ vroeg Manzoli, net als hij rustig en zacht sprekend.

Hij knikte, sloot toen de buitenste ramen. Op het moment dat hij zich van de vensterbank losmaakte zag hij nog juist hoe Romeo opnieuw zijn pet afnam. Hoeveel jaar waren de Manzoli's al niet bij hen in dienst? vroeg hij zich af terwijl hij naar de badkamer liep, in het voorbijgaan een ogenblik afgeleid door de rustige schittering van de geweerlopen achter de ruitjes van het pronkkastje. En hij kwam tot de slotsom dat de Manzoli's onderhand veertig jaar bij hen in huis moesten zijn, om en nabij.

Hij trok zijn kamerjas uit, hing hem aan de haak die boven aan de deur was bevestigd, liet de wasbak vollopen met warm water, haalde zijn scheergerei uit het leren etui. Intussen bekeek hij zichzelf in de spiegel.

Dat gezicht was het zijne; en toch stond hij ernaar te kijken alsof het van een ander was, alsof zelfs zijn eigen gezicht hem niet toebehoorde. Nauwkeurig en kritisch controleerde hij alle bijzonderheden: het kale, bolle voorhoofd; de drie horizontale, evenwijdige rimpels die bijna van slaap tot slaap liepen; de fletse blauwe ogen; de dunne, te hoge wenkbrauwbogen die het gezicht als geheel een permanent onzekere en besluiteloze uitdrukking gaven; de tamelijk forse neus, wel mooi, goed gevormd, aristocratisch; de dikke, vooruitstekende, wat vrouwelijke lippen; de kin waarvan de punt werd ontsierd door een soort kuiltje in de vorm van een komma; de baksteenrode kleur van de lange, ontevreden wangen vol diepzwarte, haast blauwzwarte baardstoppels. Wat was ook zijn gezicht miezerig en afstotend en absurd! Zijn moeder had altijd beweerd, vol trots – natuurlijk, dat hij op de voormalige koning Umberto leek. Kon zijn. Maar één ding stond vast: als de socialistisch-communistische opmars bleef doorgaan (en hij zag werkelijk niet wie dat zou kunnen tegenhouden. De Gasperi? Met die kop van hem?) zouden alle eigenaren van landbouwbedrijven van een zekere omvang – en de Limentani's, met een landgoed als La Montana van meer dan vierhonderd hectare, hoorden daar zonder meer bij – weldra gedwongen worden af te treden.

Hij zeepte zich in, beginnend bij de punt van zijn kin. En terwijl de lijnen van zijn gezicht een voor een onder het schuim verdwenen dacht hij weer aan de jachtpartij van de komende dag, waar hij nu nog meer dan eerst tegen opzag.

Hij wilde het toch zelf. Waarom eigenlijk? Waarvoor? Was het niet veel beter om dat hele idee van de jacht, dat

schieten vanuit een ton,* nu eindelijk eens uit zijn hoofd te zetten? Zijn neef Ulderico Cavaglieri bijvoorbeeld had het allang voor gezien gehouden, ondanks dat hij in Codigoro woonde, vlak bij de kustmeren dus, en ondanks dat hij nu, gesteund door het grote, patriarchale, katholieke gezin dat hij in vijftien jaar had opgebouwd, zelfs maling kon hebben aan de communisten, zoals hij destijds maling had gehad aan de fascistten van Salò en aan de Duitse ss'ers. In '38, de herfst van '38, direct nadat de rassenwetten van kracht waren geworden (net veertig was hij toen, Ulderico, terwijl hijzelf nu vijfenveertig was), had hij gezegd basta, hij liet zich geen wapenvergunning weigeren! Hij had gewoon geen verlenging aangevraagd. En in '45, na de bevrijding, was hij niet zo stom geweest om er weer mee te beginnen.

Hij schoor zich met de gebruikelijke zorg waarna hij, terwijl het bad volliep, zijn pyjamabroek uittrok en op de wc ging zitten. Zich ontlasten: de laatste jaren ging het wat moeizaam 's morgens, en als het niet lukte – omdat hij de vorige avond te veel gegeten had of omdat hij te vroeg was opgestaan – had hij daarna de hele dag een slecht humeur, hij kreeg er zelfs hartkloppingen van. Natuurlijk was het mis die ochtend. Maar zó kon hij toch niet weg! Dan liep hij het risico onderweg te moeten stoppen en zich misschien niet eens te kunnen wassen.

Hij bleef dus zitten, en intussen hield hij een oogje op het stijgende peil van het water dat in de badkuip kletterde. Hij dacht aan de jacht op de kustmeren, aan hoe het voor de oorlog was en hoe het nu geworden zou zijn. Voor de oorlog, herinnerde hij zich, kon een heer uit Ferrara die op zondag

* Op de kustmeren in de Po-delta wordt bij de traditionele vogeljacht gebruikgemaakt van grote tonnen die op of naast kleine eilandjes zijn verankerd in de modder; de jager zit in de ton en schiet van daaruit de vogels neer, de begeleider gaat na afloop met zijn boot rond om de neergeschoten vogels te verzamelen.

wat wilde gaan schieten in de omgeving van Codigoro of Comacchio zonder meer rekenen op een goede ontvangst en op ieders respect. Bovendien, wat de praktische kant van de zaak betrof, de organisatie, bleek ter plaatse alles tot in de puntjes te zijn geregeld – en het was duidelijk dat het altijd zo geweest was, eeuwenlang – om te zorgen dat die heer zich gemakkelijk kon bewegen, zitten, eten en drinken, kortom, alles vond wat hij nodig had. Maar tegenwoordig? Het was tegenwoordig heel riskant om in een auto op het platteland te komen (net als in '19 en '20 was het al voorgevallen dat iemand een brok puin door de voorruit had gekregen, van achter een heg gegooid door een onbekende dader), maar afgezien daarvan: wat kon je anders verwachten als je in deze contreien vertoonde – al dan niet met een dubbelloopsgeweer over de schouder – dan norske blikken, vijandige ruggen of zelfs openlijk uitdagend gegrijs? De tijden waarin de mensen hun hoed afnamen en glimlachten en bogen waren voorbij. Voor iedereen, ook voor hen die vroeger waren vervolgd vanwege hun ras of politieke overtuiging.

Onwillekeurig, zoals steeds de laatste maanden, dacht hij ook aan de ellendige geschiedenis die hij, uitgerekend hij, in april had meegemaakt op La Montana, die dag dat hij het in zijn hoofd had gehaald erheen te gaan om te zien of het al opschoot met de nivellering van het terrein.

Een leuke verrassing was dat geweest! Wat een toestand!

Hij zag zichzelf weer zitten aan de kant van een sloot, midden in de uitgestrekte velden, omringd door een stuk of dertig landarbeiders (bekende gezichten, voor het merendeel, sommige al vele jaren...) die met opgeheven houwelen, klaar om hem de schedel in te slaan, onmiddellijke herziening van hun arbeidsovereenkomst eisten. Noodgedwongen had hij dadelijk toegegeven, en advocaat Galassi-Tarabini, zijn rechtskundig adviseur die hij had opgebeld zodra hij in de stad terug was, had zonder enige bedenking ingestemd met

zijn ‘tactiek’. Maar de raad die hij vervolgens van de advocaat had gekregen, namelijk om geen enkele waarde te hechten aan zijn toezegging en bij de carabinieri in Codigoro aangifte te doen van het feit dat hij bedreigd was, had ertoe geleid dat hij er sindsdien niets meer voor voelde om nog een voet op La Montana te zetten (na die dag was het de boekhouder geweest, Prearo, die af en toe naar La Montana ging om met rentmeester Benazzi de nodige berekeningen te maken) en dat aangezien in ’39 het hele bezit van wijlen Leone Limentani op naam van zijn schoondochter Nives was geschreven (Nives Pimpinati, katholiek, arisch en destijds acht maanden zwanger) de directe erfgenamen, zijn zoon Edgardo en zijn weduwe Erminia Calabresi, de ruim vierhonderd hectaren van het landgoed – zo al niet het huis in de via Mentana in Ferrara, waar ze op een of andere manier nog woonden – nu definitief als andermans eigendom moesten beschouwen.

Behalve Galassi-Tarabini, en boekhouder Prearo natuurlijk, had hij niemand ingelicht over het incident op La Montana, ook zijn moeder en zijn vrouw niet. Het was wel zeker dat zijn moeder – als je zag hoe rustig ze was – er tot nu toe niets over had gehoord. Maar Nives? Zou boekhouder Prearo, met wie hij haar zo vaak zag smoezen in het kantoor, haar niet alles al verteld hebben? En wat de landbouwers betrof, het plattelandsproletariaat van Codigoro en omgeving, tot minstens Pomposa aan toe: reken maar dat de plaatselijke afdeling van de Arbeidersbond er dadelijk op ingesprongen was om de mensen van alles aan te praten!

Maar daarom juist: als de zaken zo stonden, wat zou hij dan risico’s nemen, waarvoor deed hij het in godsnaam? Was de lol van het schieten het waard nog meer onheil en wie weet ook fysiek geweld te trotseren? Kortom: wat was belangrijker, de jacht of...?

Ineens besloot hij niet langer te wachten.

‘Het heeft toch geen zin,’ bromde hij misnoegd.

Hij stond op, stapte opzij, boog zich over de badkuip om de kranen dicht te draaien, kwam weer overeind. Een dichte, lauwwarme stoom vulde inmiddels de ruimte.